

USTAWA

z dnia 17 grudnia 1974 r.

o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.

Rozdział 1

Przepisy ogólne.

Art. 1. Świadczenia pieniężne z ubezpieczenia społecznego na warunkach i w wysokości określonych ustawą przysługują pracownikom i ich rodzinom w razie choroby i macierzyństwa.

Art. 2. Świadczenia pieniężne z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa obejmują:

- 1) zasiłek chorobowy — w razie niezdolności pracownika do pracy wskutek choroby,
- 2) zasiłek wyrównawczy — w razie podjęcia przez pracownika ze względu na stan zdrowia pracy za obniżonym wynagrodzeniem,
- 3) zasiłek porodowy — z tytułu urodzenia dziecka,
- 4) zasiłek macierzyński — w okresie urlopu macierzyńskiego,
- 5) zasiłek opiekuńczy — w razie konieczności osobistego sprawowania przez pracownika opieki nad dzieckiem lub chorym członkiem rodziny,
- 6) zasiłek pogrzebowy — w razie śmierci pracownika lub członka jego rodziny.

Art. 3. 1. Świadczenia określone ustawą przysługują z tytułu zatrudnienia pracownika na obszarze Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

2. Rada Ministrów określi zasady, wysokość i tryb przyznawania świadczeń w razie choroby i macierzyństwa obywatelom polskim delegowanym do pracy za granicą w polskich misjach dyplomatycznych, urządach konsularnych lub w innych placówkach.

Art. 4. 1. Przepisów ustawy nie stosuje się do:

- 1) obywateli państw obcych zatrudnionych w obcych misjach dyplomatycznych, urządach konsularnych lub w międzynarodowych instytucjach i nie mających w Polsce stałego pobytu, jeżeli umowy międzynarodowe nie stanowią inaczej,
- 2) małżonka zatrudnionego w zakładzie pracy prowadzonym przez drugiego z małżonków,
- 3) osób zatrudnionych w zakładzie pracy prowadzonym przez ich najbliższego krewnego lub powinowatego na własny lub wspólny rachunek, jeżeli podlegają — jako osoby współpracujące — ubezpieczeniu na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rzemieślników lub innych przepisów określających zasady ubezpieczenia osób współpracujących.

2. Osoby zatrudnione przez najbliższego krewnego lub powinowatego i nie podlegające ubezpieczeniu na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rzemieślników lub innych przepisów określających zasady ubezpieczenia osób współpracujących mają prawo do świadczeń określonych ustawą, jeżeli:

- 1) nie pozostają z nim we wspólnym gospodarstwie domowym,
- 2) zgłoszone zostały do ubezpieczenia społecznego przed powstaniem okoliczności uzasadniających prawo do tych świadczeń.

3. Za najbliższego krewnego lub powinowatego w rozumieniu ust. 2 uważa się dziecko własne i przysposobione oraz dziecko obce przyjęte na wychowanie, pasierba, rodziców, osobę przysposabiającą, ojczyma, macochę, wnuka, dziadków, rodzeństwo, teściów, zięcia, synową, szwagra i szwagierkę.

Rozdział 2

Zasiłek chorobowy.

Art. 5. 1. Zasiłek chorobowy przysługuje pracownikowi, który stał się niezdolny do pracy z powodu choroby w czasie trwania zatrudnienia.

2. Na równi z niezdolnością do pracy z powodu choroby traktuje się niemożność wykonywania pracy:

- 1) w wyniku decyzji lub orzeczenia właściwego organu albo zakładu służby zdrowia podjętych z przyczyn przewidzianych przepisami o zwalczaniu chorób zakaźnych,
- 2) z powodu przebywania w zamkniętym zakładzie opieki zdrowotnej w celu leczenia nałogu alkoholizmu.

Art. 6. 1. Zasiłek chorobowy przysługuje również osobie, która stała się niezdolna do pracy po ustaniu zatrudnienia, nie później jednak niż w ciągu:

- 1) trzech miesięcy — w razie zachorowania na brucelozę, gruźlicę, wściekliznę, zakaźne zapalenie wątroby lub zimnicę,
- 2) jednego miesiąca — w razie zachorowania na inne choroby, jeżeli niezdolność do pracy trwała bez przerwy co najmniej trzydzieści dni.

2. W wypadkach, o których mowa w ust. 1, zasiłek chorobowy nie przysługuje, jeżeli:

- 1) po rozwiązaniu stosunku pracy pracownik podjął inną działalność zarobkową,
- 2) rozwiązanie stosunku pracy nastąpiło po wyczerpaniu prawa do zasiłku albo wskutek przejścia na emeryturę lub rentę.

Art. 7. 1. Pracownik nabywa prawo do zasiłku chorobowego:

- 1) bez względu na okres pozostawania w zatrudnieniu — jeżeli jest zatrudniony na czas nie określony lub na okres wstępny,
- 2) po przepracowaniu co najmniej jednego miesiąca — jeżeli jest zatrudniony na podstawie umowy o pracę zawartej na okres próbny, na czas określony lub na czas wykonania określonej pracy.

2. Warunek, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, nie jest wymagany, jeżeli niezdolność do pracy została spowodowana wypadkiem przy pracy, chorobą zawodową lub przyczynami określonymi w art. 5 ust. 2 pkt 1.

Art. 8. Zasiłek chorobowy przysługuje przez okres trwania niezdolności do pracy z powodu choroby lub niemożności wykonywania pracy z przyczyn określonych w art. 5 ust. 2 — nie dłużej jednak niż przez sześć miesięcy, a jeżeli niezdolność do pracy spowodowana została gruźlicą — nie dłużej niż przez dziewięć miesięcy.

Art. 9. 1. Do okresu, o którym mowa w art. 8, zwanego dalej „okresem zasiłkowym”, wlicza się okresy nieprzerwanej niezdolności do pracy spowodowanej tą samą chorobą lub różnymi chorobami, jak również okresy niemożności wykonywania pracy z przyczyn określonych w art. 5 ust. 2.

2. Do okresu zasiłkowego wlicza się okresy poprzedniej niezdolności do pracy, spowodowanej tą samą chorobą, jeżeli przerwa pomiędzy ustaniem poprzedniej a powstaniem ponownej niezdolności do pracy nie przekraczała trzydziestu dni.

Art. 10. Jeżeli po upływie okresu zasiłkowego pracownik jest nadal niezdolny do pracy z powodu choroby, a dalsze leczenie lub rehabilitacja rokuje odzyskanie zdolności do pracy, wypłata zasiłku chorobowego może być przedłużona na okres tego leczenia — nie dłużej jednak niż na okres dalszych trzech miesięcy.

Art. 11. 1. Miesięczny zasiłek chorobowy wynosi 100% wynagrodzenia.

2. Za każdy dzień stwierdzonej niezdolności do pracy, nie wyłączając dni wolnych od pracy, wypłaca się jedną trzydziestą część zasiłku miesięcznego.

Art. 12. 1. Pracownikowi, który otrzymuje wyłącznie wynagrodzenie według stawki miesięcznej w stałej wysokości, zasiłek chorobowy wypłaca się w kwocie wynagrodzenia, której nie otrzymał on z powodu niezdolności do pracy.

2. Jeżeli pracownik otrzymuje wynagrodzenie według innych zasad niż określone w ust. 1, podstawę wymiaru zasiłku stanowi przeciętne wynagrodzenie miesięczne z okresu zatrudnienia w ciągu ostatnich trzech miesięcy kalendarzowych przed miesiącem, w którym powstało prawo do zasiłku.

3. Jeżeli wynagrodzenie podlega podatkowi od wynagrodzeń i składce na cele emerytalne, do obliczenia zasiłku przyjmuje się wynagrodzenie pomniejszone o kwoty podatku i składki.

Art. 13. Minister Pracy, Płac i Spraw Socjalnych w drodze rozporządzenia określa:

- 1) składniki wynagrodzenia uwzględniane przy ustalaniu wysokości zasiłków oraz szczegółowe zasady ich obliczenia,
- 2) wypadki, w których z uwagi na charakter pracy lub zasady wynagradzania podstawę wymiaru zasiłków ustala się z okresu krótszego lub dłuższego niż trzy miesiące, oraz
- 3) wypadki, w których do obliczenia podstawy wymiaru zasiłku przyjmuje się kwoty ryczałtowe, i wysokość tych kwot.

Art. 14. 1. Zasiłek chorobowy nie przysługuje za okresy niezdolności do pracy, w których pracownik zachowuje prawo do wynagrodzenia. Okresy te wlicza się do okresu zasiłkowego.

2. Zasiłek chorobowy nie przysługuje również za okresy niezdolności do pracy przypadającej w czasie:

- 1) urlopu bezpłatnego,
- 2) tymczasowego aresztowania,
- 3) odbywania kary pozbawienia wolności.

Art. 15. 1. Pracownikowi odsuniętemu od pracy w trybie określonym w art. 5 ust. 2 pkt 1 z powodu podejrzenia o nosicielstwo zarazków choroby zakaźnej zasiłek chorobowy nie przysługuje, jeżeli nie podjął proponowanej mu przez zakład pracy innej pracy nie zabronionej takim osobom, odpowiadającej jego kwalifikacjom zawodowym, lub pracy, do której może być przyuczony.

2. Pracownikowi, z którym rozwiązano stosunek pracy bez wypowiedzenia z powodu stwierdzenia w trybie określonym w art. 5 ust. 2 pkt 1 nosicielstwa zarazków choroby zakaźnej, zasiłek chorobowy nie przysługuje, jeżeli:

- 1) nie zgłosił się w ciągu siedmiu dni od rozwiązania stosunku pracy w organie do spraw zatrudnienia o skierowanie do pracy albo
- 2) odmówił podjęcia pracy proponowanej mu przez organ do spraw zatrudnienia odpowiadającej posiadanym przez niego kwalifikacjom zawodowym lub pracy, do której może być przyuczony.

Art. 16. 1. Zasiłek chorobowy nie przysługuje za cały okres niezdolności do pracy, jeżeli niezdolność ta spowodowana została rozmyślnie przez udział w bójkę lub pobiciu albo w wyniku innego umyślnego przestępstwa lub wykroczenia.

2. Okoliczności, o których mowa w ust. 1, stwierdza się na podstawie orzeczenia sądu lub postanowienia prokuratora o warunkowym umorzeniu postępowania albo orzeczenia kolegium do spraw wykroczeń.

Art. 17. Pracownikowi, którego niezdolność do pracy spowodowana została nadużyciem alkoholu, zasiłek chorobowy nie przysługuje za okres pierwszych trzech dni tej niezdolności.

Art. 18. 1. Pracownik wykonujący w czasie zwolnienia lekarskiego od pracy inną pracę zarobkową lub uciążliwe czynności mogące przedłużyć okres niezdolności do pracy albo wykorzystujący zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia — traci prawo do zasiłku chorobowego za cały okres zwolnienia.

2. Okoliczności, o których mowa w ust. 1, ustala się w trybie przewidzianym w art. 49 ust. 2.

Rozdział 3

Zasiłek wyrównawczy.

Art. 19. 1. Zasiłek wyrównawczy przysługuje pracownikowi ze zmniejszoną sprawnością do pracy, którego wynagrodzenie uległo obniżeniu, wskutek poddania się rehabilitacji zawodowej w celu adaptacji lub przyuczenia do określonej pracy.

2. W wypadkach, o których mowa w ust. 1, zasiłek wyrównawczy przysługuje przez okres rehabilitacji — nie dłużej jednak niż przez dwadzieścia cztery miesiące.

3. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia szczegółowe warunki i zasady przyznawania zasiłku wyrównawczego pracownikom wymienionym w ust. 1.

Art. 20. 1. Zasiłek wyrównawczy przysługuje również pracownikowi, którego wynagrodzenie uległo obniżeniu wskutek podjęcia pracy w tym samym lub innym zakładzie pracy w związku ze stwierdzeniem w trybie określonym w art. 5 ust. 2 pkt 1 nosicielstwa zarazków choroby zakaźnej.

2. W wypadkach, o których mowa w ust. 1, zasiłek wyrównawczy przysługuje przez okres pracy z obniżonym wynagrodzeniem, nie dłużej jednak niż przez trzy miesiące.

Art. 21. Zasiłek wyrównawczy stanowi różnicę między przeciętnym wynagrodzeniem z okresu trzech ostatnich miesięcy zatrudnienia przed powstaniem prawa do tego zasiłku a wynagrodzeniem miesięcznym osiąganym podczas pracy w warunkach określonych w art. 19 ust. 1 lub w art. 20 ust. 1.

Art. 22. 1. W razie zbiegu prawa do zasiłku wyrównawczego i do świadczenia wyrównawczego, określonego w przepisach o świadczeniach pieniężnych z tytułu wy-

padku przy pracy i chorób zawodowych, wypłaca się zasiłek wyrównawczy.

2. Zasiłek wyrównawczy nie przysługuje pracownikowi uprawnionemu do emerytury lub renty.

Art. 23. Rada Ministrów może określić w drodze rozporządzenia inne wypadki niż wymienione w art. 19 ust. 1 i art. 20 ust. 1, w których przysługuje zasiłek wyrównawczy.

Rozdział 4

Zasiłek porodowy.

Art. 24. 1. Zasiłek porodowy przysługuje pracownicy z tytułu:

- 1) urodzenia dziecka lub przyjęcia dziecka na wychowanie, jeżeli z tego tytułu korzysta z urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego,
- 2) urodzenia dziecka lub przyjęcia dziecka na wychowanie i wystąpienia do sądu opiekuńczego z wnioskiem o wszczęcie postępowania w sprawie jego przysposobienia w okresie korzystania z urlopu bezpłatnego udzielonego dla sprawowania opieki nad małymi dziećmi,
- 3) urodzenia dziecka po ustaniu zatrudnienia, jeżeli rozwiązanie umowy o pracę w okresie ciąży nastąpiło:
 - a) z powodu likwidacji zakładu pracy,
 - b) z naruszeniem przepisów prawa, a pracownica otrzymała z tego tytułu odszkodowanie.

2. Zasiłek porodowy przysługuje również nie zatrudnionej żonie pracownika, która pozostaje z nim we wspólności małżeńskiej.

Art. 25. 1. Zasiłek porodowy wypłaca się w wysokości trzykrotnego zasiłku rodzinnego, jaki przysługiwałby na urodzone dziecko, jednakże nie mniej niż 500 zł — niezależnie od tego, czy przysługuje zasiłek rodzinny.

2. W razie urodzenia więcej niż jednego dziecka przy jednym porodzie zasiłek porodowy przysługuje na każde urodzone dziecko.

3. Rada Ministrów może podwyższać w drodze rozporządzenia wysokość zasiłku porodowego.

Rozdział 5

Zasiłek macierzyński.

Art. 26. 1. Zasiłek macierzyński przysługuje pracownicy uprawnionej w myśl Kodeksu pracy do urlopu macierzyńskiego z tytułu urodzenia dziecka lub do urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego z tytułu przyjęcia dziecka na wychowanie.

2. Zasiłek przysługuje za okres urlopu macierzyńskiego lub urlopu udzielonego na warunkach urlopu macierzyńskiego.

Art. 27. 1. Zasiłek macierzyński przysługuje również w razie:

- 1) urodzenia dziecka lub przyjęcia dziecka na wychowanie i wystąpienia do sądu opiekuńczego z wnioskiem o wszczęcie postępowania w sprawie jego przysposobienia, w okresie korzystania z urlopu bezpłatnego udzielonego dla sprawowania opieki nad małymi dziećmi,
- 2) urodzenia dziecka po ustaniu zatrudnienia, jeżeli rozwiązanie umowy o pracę w okresie ciąży nastąpiło w warunkach określonych w art. 24 ust. 1 pkt 3.

2. W wypadkach, o których mowa w ust. 1, zasiłek macierzyński przysługuje za okres odpowiadający części urlopu macierzyńskiego przypadającej po porodzie.

3. Pracownicy, z którą rozwiązano umowę o pracę w okresie ciąży z powodu likwidacji zakładu pracy i której nie zapewniono innego zatrudnienia, przysługuje do dnia porodu zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego.

Art. 28. 1. Miesięczny zasiłek macierzyński wynosi 100% wynagrodzenia.

2. Do zasiłku macierzyńskiego stosuje się przepisy art. 11 ust. 2 oraz art. 12—14.

Rozdział 6

Zasiłek opiekuńczy.

Art. 29. 1. Zasiłek opiekuńczy przysługuje pracownikowi zwolnionemu od wykonywania pracy z powodu konieczności osobistego sprawowania opieki nad:

- 1) dzieckiem w wieku do lat ośmiu w wypadku:
 - a) nieprzewidzianego zamknięcia żłobka, przedszkola lub szkoły, do których dziecko uczęszcza,
 - b) porodu lub choroby małżonka pracownika, stale opiekującego się dzieckiem, jeżeli poród lub choroba uniemożliwia temu małżonkowi sprawowanie opieki,
 - c) pobytu małżonka pracownika, stale opiekującego się dzieckiem, w zamkniętym zakładzie opieki zdrowotnej,
- 2) chorym dzieckiem w wieku do lat czternastu,
- 3) innym chorym członkiem rodziny.

2. Za członków rodziny, o których mowa w ust. 1 pkt 3, uważa się: małżonka, rodziców, teściów, dziadków, wnuków, rodzeństwo oraz dzieci w wieku ponad czternaście lat — jeżeli pozostają we wspólnym gospodarstwie domowym z pracownikiem.

3. Za dzieci w rozumieniu ust. 1 i 2 uważa się dzieci własne pracownika lub jego małżonka oraz dzieci przysposobione, a także dzieci obce przyjęte na wychowanie i utrzymanie.

Art. 30. Jeżeli oboje rodzice pracują, zasiłek z tytułu sprawowania opieki nad dzieckiem przysługuje matce dziecka, a ojcu tylko wtedy, gdy matka przebywa poza miejscem zamieszkania albo nie może sprawować opieki z powodu choroby lub porodu.

Art. 31. 1. Zasiłek opiekuńczy przysługuje przez okres zwolnienia pracownika od pracy z powodu konieczności osobistego sprawowania opieki, nie dłużej jednak niż przez okres:

- 1) sześćdziesięciu dni w roku kalendarzowym — jeżeli opieka sprawowana jest nad dziećmi, o których mowa w art. 29 ust. 1 pkt 1 i 2,
- 2) czternastu dni w roku kalendarzowym — jeżeli opieką sprawowana jest nad innymi członkami rodziny, o których mowa w art. 29 ust. 1 pkt 3.

2. Zasiłek opiekuńczy może być przyznany łącznie na opiekę nad dziećmi i innymi członkami rodziny za okres nie dłuższy niż sześćdziesiąt dni w roku kalendarzowym.

3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się niezależnie od liczby członków rodziny uprawnionych do zasiłku z tytułu sprawowania opieki oraz bez względu na liczbę dzieci i innych członków rodziny wymagających opieki.

Art. 32. Zasiłek opiekuńczy nie przysługuje, jeżeli poza pracownikiem są inni domownicy mogący zapewnić opiekę dziecku lub choremu członkowi rodziny. Nie dotyczy to jednak opieki sprawowanej przez pracującą matkę nad chorym dzieckiem do lat dwu.

Art. 33. Do zasiłku opiekuńczego stosuje się odpowiednio przepisy art. 11—14.

Art. 34. Pracownik traci prawo do zasiłku opiekuńczego za okres, na który został zwolniony od pracy, jeżeli wykorzystuje to zwolnienie dla innych celów niż dla sprawowania opieki.

Rozdział 7

Zasiłek pogrzebowy.

Art. 35. Zasiłek pogrzebowy przysługuje w razie śmierci:

- 1) pracownika pozostającego w zatrudnieniu lub korzystającego z urlopu bezpłatnego albo pobierającego zasiłek chorobowy lub macierzyński,
- 2) członka rodziny pracownika, który w chwili śmierci nie zarabkował i pozostawał we wspólnym gospodarstwie domowym z pracownikiem albo do którego utrzymania przyczynił się pracownik.

Art. 36. 1. Zasiłek pogrzebowy przysługuje osobie, która pokryła koszty pogrzebu.

2. W razie poniesienia kosztów pogrzebu przez więcej niż jedną osobę zasiłek pogrzebowy ulega podziałowi między te osoby — proporcjonalnie do poniesionych kosztów pogrzebu.

Art. 37. 1. Jeżeli koszty pogrzebu zostały pokryte przez małżonka, rodziców, dzieci, wnuki lub rodzeństwo albo przez inną osobę, która do chwili śmierci zmarłego pozostawała z nim we wspólnym gospodarstwie domowym, zasiłek pogrzebowy przysługuje w wysokości:

- 1) dwumiesięcznego wynagrodzenia zmarłego pracownika,
- 2) jednomiesięcznego wynagrodzenia pracownika — w razie śmierci członka jego rodziny.

2. Za wynagrodzenie, o którym mowa w ust. 1, uważa się wynagrodzenie przysługujące pracownikowi za ostatni miesiąc zatrudnienia poprzedzający miesiąc, w którym nastąpił zgon pracownika lub członka jego rodziny. Przepisy art. 12 ust. 3 i art. 13 stosuje się odpowiednio.

Art. 38. Jeżeli koszty pogrzebu zostały pokryte przez osobę inną niż określona w art. 37 ust. 1, zasiłek pogrzebowy przysługuje w wysokości faktycznie poniesionych kosztów pogrzebu, jednak w kwocie nie wyższej niż określona w tym przepisie.

Art. 39. Osobom, o których mowa w art. 37 ust. 1, zasiłek pogrzebowy przysługuje również w razie pokrycia kosztów pogrzebu przez Państwo lub zakład pracy.

Art. 40. 1. W razie zbiegu prawa do zasiłku pogrzebowego z dwóch lub więcej tytułów przysługuje tylko jeden — wyższy zasiłek.

2. Zasiłek pogrzebowy wypłaca się niezależnie od odpłaty pośmiertnej przewidzianej w Kodeksie pracy.

Art. 41. Minister Pracy, Płac i Spraw Socjalnych określa w drodze rozporządzenia najniższe kwoty zasiłku pogrzebowego.

Rozdział 8

Postępowanie w sprawach zasiłków oraz zasady ich wypłacania.

Art. 42. 1. Prawo do zasiłków określonych w ustawie i ich wysokość ustalają oraz zasiłki te wypłacają:

- 1) uspołecznione zakłady pracy — swoim pracownikom w czasie trwania ich zatrudnienia,
- 2) oddziały Zakładu Ubezpieczeń Społecznych — pracownikom nie uspołecznionych zakładów pracy oraz pracownikom uspołecznionych zakładów pracy w wypadkach, o których mowa w art. 6.

2. Zakład Ubezpieczeń Społecznych może powierzyć ustalanie prawa do zasiłków oraz ich wypłatę również nieupoważnionym zakładom pracy.

Art. 43. 1. Pracownik, któremu zasiłki określone w ustawie wypłaca zakład pracy, może wystąpić z wnioskiem do oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o ustalenie uprawnień do zasiłku, jeżeli uważa, że zostały naruszone przez zakład pracy jego uprawnienia w tym zakresie.

2. Z wnioskiem o ustalenie uprawnień do zasiłku przysługującego pracownikowi może wystąpić do oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych także zakład pracy.

3. Środki odwoławcze od ustaleń oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, o których mowa w ust. 1 i 2, określają odrębne przepisy.

Art. 44. 1. Przy ustaleniu prawa do zasiłku dowody stwierdzające czasową niezdolność do pracy z powodu choroby, przewidywaną datę porodu, chorobę członka rodziny powodującą konieczność sprawowania opieki, okres pobytu w zamkniętym zakładzie opieki zdrowotnej — stanowią odpowiednie zaświadczenia zakładów służby zdrowia.

2. Minister Zdrowia i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych określa w drodze rozporządzenia zasady i tryb orzekania oraz zasady kontroli orzecznictwa lekarskiego w sprawach, o których mowa w ust. 1.

3. Minister Pracy, Płac i Spraw Socjalnych może określić inne wymagane dowody, poza wymienionymi w ust. 1, stanowiące podstawę wypłaty zasiłków.

Art. 45. Zasiłki porodowe i pogrzebowe wypłaca się niezwłocznie po zajściu okoliczności uzasadniających wypłatę tych zasiłków; pozostałe zasiłki zakłady pracy wypłacają w terminach przyjętych dla wypłaty wynagrodzeń, a oddziały Zakładu Ubezpieczeń Społecznych bieżąco po stwierdzeniu uprawnień.

Art. 46. 1. Zasiłki wypłaca się osobie, której zasiłki te przysługują, lub osobie przez nią upoważnionej albo osobie, do której rąk wypłaca się wynagrodzenie pracownika.

2. Jeżeli pracownik przebywa w zakładzie lecznictwa zamkniętego, zasiłki wypłaca się jego małżonkowi lub osobie sprawującej opiekę nad jego dziećmi.

3. W razie śmierci pracownika przed podjęciem należnego mu zasiłku, zasiłek wypłaca się osobom uprawnionym do podjęcia wynagrodzenia pracownika.

Art. 47. 1. Wypłatę zasiłku wstrzymuje się, jeżeli prawo do zasiłku ustalo albo okaże się, że prawo takie w ogóle nie istniało.

2. Jeżeli bezpodstawną wypłatą zasiłku nastąpiła w winy pracownika lub wskutek okoliczności, o których mowa w art. 16—18 oraz art. 34, wypłacone kwoty podlegają potrąceniu z należnych pracownikowi zasiłków bieżących lub ściągnięciu w trybie egzekucji administracyjnej.

3. Decyzja oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w sprawie zwrotu bezpodstawnie pobranych zasiłków stanowi tytuł wykonawczy w postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Art. 48. 1. Prawo do zasiłku chorobowego, wyrównawczego, macierzyńskiego oraz opiekuńczego przedawnia się po upływie sześciu miesięcy od ostatniego dnia okresu, za który zasiłek przysługuje.

2. Prawo do zasiłku porodowego i pogrzebowego przedawnia się po upływie sześciu miesięcy od dnia, w którym prawo to powstało.

3. Jeżeli niezgłoszenie roszczenia o wypłatę zasiłku nastąpiło z przyczyn niezależnych od osoby uprawnionej — termin sześciu miesięcy liczy się od dnia, w którym ustala przeszkoda uniemożliwiająca zgłoszenie roszczenia.

4. Jeżeli niewypłacanie zasiłku w całości lub w części było następstwem błędu zakładu pracy albo oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, prawo do zasiłku przedawnia się po upływie trzech lat.

Art. 49. 1. Zakłady pracy obowiązane są przy udziale rad zakładowych i organów służby zdrowia systematycznie analizować kształtowanie się absencji chorobowej i jej przyczyny oraz podejmować odpowiednie środki w celu ich usunięcia.

2. Zakłady pracy oraz organy ubezpieczeń społecznych są uprawnione do kontrolowania, czy pracownicy wykorzystują zwolnienia od pracy zgodnie z ich celem.

3. Minister Pracy, Płac i Spraw Socjalnych, w porozumieniu z Ministrem Zdrowia i Opieki Społecznej, ustala wytyczne w sprawie zasad i trybu kontroli prawidłowości wykorzystywania zwolnień lekarskich od pracy.

Art. 50. 1. Świadczenia określone w ustawie mogą być przyznane w drodze wyjątku, jeżeli wskutek szczególnych okoliczności nie są spełnione warunki wymagane do przyznania tych świadczeń.

2. Minister Pracy, Płac i Spraw Socjalnych ustala zasady i tryb przyznawania świadczeń w drodze wyjątku.

Rozdział 9

Przepisy szczególne.

Art. 51. 1. Przepisy ustawy stosuje się odpowiednio do:

- 1) adwokatów z tytułu pracy w zespołach adwokackich,
- 2) członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych z uwzględnieniem przepisów ustawy z dnia 26 października 1971 r. o ubezpieczeniu społecznym członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych i ich rodzin (Dz. U. Nr 27, poz. 255).

2. Przepisy ustawy, z wyjątkiem przepisów dotyczących zasiłku wyrównawczego i opiekuńczego, stosuje się również do osób wykonujących pracę nakładczą, spełniających warunki wymagane do uznania ich za pracowników w rozumieniu przepisów o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

3. Rada Ministrów może w drodze rozporządzenia rozciągnąć przepisy ustawy na osoby duchowne oraz członków zakonów wykonujących niektóre prace w ramach organizacji kościelnej lub zakonnej i określić zasady stosowania tych przepisów.

Art. 52. 1. Rada Ministrów może ustalić w drodze rozporządzenia zasady i tryb pokrywania przez zakłady pracy części wydatków na zasiłki określone w ustawie.

2. Do czasu wydania przepisów, o których mowa w ust. 1:

- 1) zakłady pracy pokrywają wydatki na zasiłki określone w ustawie wypłacane pracownikom zachowującym w myśl przepisów obowiązujących do dnia 31 grudnia 1974 r. prawo do wynagrodzenia za okresy zwolnień od pracy z powodu choroby, urlopu macierzyńskiego oraz sprawowania opieki nad chorym członkiem rodziny,
- 2) stosuje się przepis art. 9 ustawy z dnia 6 czerwca 1958 r. o zwalczaniu nadużyć w zakresie wykorzystywania zaświadczeń o czasowej niezdolności do pracy (Dz. U. z 1968 r. Nr 7, poz. 43) oraz przepisy w spra-

wie zasad i trybu ustalania wysokości oraz rozliczania kredytów na zasiłki chorobowe z funduszków ubezpieczeń społecznych wydane na podstawie art. 10 ust. 1 tej ustawy.

3. Kwoty wydatków, o których mowa w ust. 1 pkt 1, nie podlegają zaliczeniu na poczet składek na ubezpieczenie społeczne ani wyłączeniu z podstawy ich wymiaru.

Art. 53. Przepisy wykonawcze do ustawy wydawane są po porozumieniu z Centralną Radą Związków Zawodowych.

Art. 54. Ustawa nie narusza przepisów szczególnych regulujących odmiennie zasady przyznawania, ustalania wysokości i wypłaty zasiłków z ubezpieczenia społecznego.

Rozdział 10

Zmiany w przepisach obowiązujących.

Art. 55. W ustawie z dnia 13 kwietnia 1960 r. o zmianach własności w dziedzinie ubezpieczeń społecznych, rent, zaopatrzeń i opieki społecznej (Dz. U. Nr 20, poz. 119, z 1972 r. Nr 11, poz. 81 oraz z 1974 r. Nr 39, poz. 231) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 9 skreśla się;

2) w art. 10 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Członków rad nadzorczych oddziałów Zakładu powołują w $\frac{2}{3}$ wojewodowie (prezydenci miast wyłączonych z województw), a w $\frac{1}{3}$ wojewódzkie rady związków zawodowych”;

3) art. 12 otrzymuje brzmienie:

„Art. 12. 1. Zakłady pracy opłacają z własnych środków składki na ubezpieczenie społeczne pracowników.

2. Rada Ministrów określa w drodze rozporządzenia:

1) wysokość składek na ubezpieczenie społeczne,

2) zasady, terminy i tryb opłacania składek oraz rozliczania należnych od zakładów pracy składek i wypłaconych przez zakłady pracy:

a) zasiłków na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1974 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. Nr 47, poz. 280),

b) zasiłków rodzinnych na podstawie dekretu z dnia 28 października 1947 r. o ubezpieczeniu rodzinnym (Dz. U. Nr 66, poz. 414, z 1949 r. Nr 18, poz. 109, z 1950 r. Nr 20, poz. 170 i Nr 36, poz. 333 oraz z 1968 r. Nr 3, poz. 6),

c) świadczeń emerytalnych na podstawie przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym i rentowym.

3. Minister Pracy, Płac i Spraw Socjalnych określi w drodze rozporządzenia zarobki stanowiące podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne.”;

4) po art. 12 dodaje się art. 12a, 12b, 12c, 12d i 12e w brzmieniu:

„Art. 12a. 1. Kontrolę prawidłowości wymiaru i opłacania składek na ubezpieczenie społeczne oraz wypłacania i rozliczania przez zakłady pracy świadczeń z ubezpieczenia społecznego przeprowadza Zakład i jego oddziały.

2. Kontrola, o której mowa w ust. 1, należy również do obowiązków jednostek nadrzędnych nad zakładami pracy.

3. Zakład pracy obowiązany jest udostępnić organom, o których mowa w ust. 1 i 2, wszelkie dokumenty i materiały oraz udzielać wyjaśnień i informacji.

Art. 12b. 1. Składki nie opłacone w terminie podlegają ściąganiu w trybie egzekucji administracyjnej.

2. W razie nieopłacenia składek na ubezpieczenie społeczne przez okres dłuższy niż 6 miesięcy lub opłacania ich w niewłaściwej wysokości — oddział Zakładu może obciążyć zakład pracy dodatkową opłatą do wysokości 100% należnej kwoty składek.

3. Należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne ulegają przedawnieniu po 5 latach licząc od dnia, w którym składka stała się wymagalna.

4. Bieg przedawnienia przerywa każda czynność oddziału Zakładu zmierzająca do ściągania należnych składek, jeżeli o czynności tej został zawiadomiony dłużnik; składek nie można jednak dochodzić, jeżeli od terminu ich płatności upłynęło 10 lat.

Art. 12c. Kto działając w imieniu zakładu pracy:

1) nie dopełnia obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne w przewidzianym terminie,

2) zgłasza nieprawdziwe dane mające wpływ na wymiar składek na ubezpieczenie społeczne lub świadczeń z ubezpieczenia społecznego,

3) opłaca choćby w części składki na ubezpieczenie społeczne z wynagrodzenia pracownika,

4) nie dopełnia obowiązku wypłacania pracownikom lub innym uprawnionym osobom należnych im świadczeń z ubezpieczenia społecznego, podlega karze grzywny do 5.000 zł.

Art. 12d. W sprawach o wykroczenia, o których mowa w art. 12c, orzekają kolegia do spraw wykroczeń na wniosek oddziału Zakładu.

Art. 12e. Okresy zatrudnienia wpisuje się do legitymacji ubezpieczeniowych. Wzory legitymacji ubezpieczeniowych, tryb ich wydawania i sposób dokonywania w nich wpisów określa instrukcja Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych wydana w porozumieniu z Ministrem Zdrowia i Opieki Społecznej oraz po porozumieniu z Centralną Radą Związków Zawodowych.”

Art. 56. W ustawie z dnia 23 stycznia 1968 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 3, poz. 6, z 1972 r. Nr 16, poz. 114 i Nr 53 poz. 341, z 1973 r. Nr 38, poz. 225 oraz z 1974 r. Nr 21, poz. 116 i 117) wprowadza się następujące zmiany:

1) po art. 29 dodaje się rozdział 2a, w brzmieniu:

„Rozdział 2a. Renta chorobowa.

Art. 29a. 1. Renta chorobowa przysługuje pracownikowi, który po wyczerpaniu zasiłku chorobowego jest nadal niezdolny do podję-

cia jakiegokolwiek pracy, a dalsze leczenie lub rehabilitacja rokuje odzyskanie zdolności do pracy.

2. Renta chorobowa przysługuje przez okres niezbędny do przywrócenia zdolności do pracy, nie dłużej jednak niż przez 12 miesięcy.

3. Okoliczności, o których mowa w ust. 1 i 2, ustalają komisje lekarskie do spraw inwalidztwa i zatrudnienia.

Art. 29b. Renta chorobowa wynosi 65% zarobku stanowiącego podstawę wymiaru renty.”;

2) w art. 40 dotychczasową treść oznacza się jako ust. 1 i dodaje się ust. 2 w brzmieniu:

„2. Do renty chorobowej przysługują tylko dodatki rodzinne, o których mowa w ust. 1 pkt 1.”;

3) po art. 51 dodaje się art. 51a w brzmieniu:

„Art. 51a. Minister Pracy, Płac i Spraw Socjalnych określa w drodze rozporządzenia najniższe kwoty zasiłku pogrzebowego.”

Art. 57. W ustawie z dnia 8 czerwca 1972 r. o ubezpieczeniu społecznym rzemieślników (Dz. U. Nr 23, poz. 165 oraz z 1974 r. Nr 21, poz. 117) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 40 dodaje się ust. 3 w brzmieniu:

„3. Minister Pracy, Płac i Spraw Socjalnych określa w drodze rozporządzenia najniższe kwoty zasiłku pogrzebowego.”;

2) art. 60 otrzymuje brzmienie:

„Art. 60. Osobom współpracującym, objętym ubezpieczeniem w myśl ustawy lub przepisów wydanych na podstawie art. 65, nie przysługują świadczenia określone w przepisach o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, o ubezpieczeniu rodzinnym, o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych oraz o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.”.

Rozdział 11

Przepisy przejściowe i końcowe.

Art. 58. 1. W sprawach unormowanych niniejszą ustawą tracą moc wszelkie przepisy, a w szczególności:

1) ustawa z dnia 28 marca 1933 r. o ubezpieczeniu spo-

łecznym (Dz. U. Nr 51, poz. 396, z 1934 r. Nr 95, poz. 855, z 1936 r. Nr 3, poz. 24, z 1938 r. Nr 3, poz. 15, Nr 26, poz. 227 i Nr 29, poz. 258, z 1939 r. Nr 71, poz. 476, z 1944 r. Nr 4, poz. 19, Nr 5, poz. 24 i Nr 9, poz. 44, z 1945 r. Nr 43, poz. 240, z 1946 r. Nr 4, poz. 28 i Nr 6, poz. 57, z 1947 r. Nr 2, poz. 4 i Nr 66, poz. 413, z 1948 r. Nr 27, poz. 183, z 1949 r. Nr 18, poz. 109, z 1950 r. Nr 36, poz. 333 i 334 oraz Nr 44, poz. 407, z 1951 r. Nr 17, poz. 138, Nr 41, poz. 313 i Nr 67, poz. 466, z 1954 r. Nr 22, poz. 78 i Nr 30, poz. 116, z 1958 r. Nr 35, poz. 154, z 1968 r. Nr 3, poz. 6 i 12 oraz z 1972 r. Nr 27, poz. 190 i 191) — z zastrzeżeniem art. 59 ust. 2 niniejszej ustawy;

2) dekret z dnia 29 września 1945 r. o uiszczaniu przez pracodawców całości składek na ubezpieczenie społeczne i na Fundusz Pracy (Dz. U. Nr 43, poz. 248);

3) ustawa z dnia 1 marca 1949 r. o zmianie niektórych przepisów o ubezpieczeniu społecznym (Dz. U. Nr 18, poz. 109 oraz z 1958 r. Nr 23, poz. 97);

4) ustawa z dnia 6 czerwca 1958 r. o zwalczaniu nadużyć w zakresie wykorzystywania zaświadczeń o czasowej niezdolności do pracy (Dz. U. z 1968 r. Nr 7, poz. 43) — z zastrzeżeniem art. 52 ust. 2 niniejszej ustawy;

5) art. 14—15 i art. 23 ustawy z dnia 22 kwietnia 1959 r. o zwalczaniu gruźlicy (Dz. U. Nr 27, poz. 170);

6) art. 8 ust. 3 i 4 oraz art. 18 ustawy z dnia 13 listopada 1963 r. o zwalczaniu chorób zakaźnych (Dz. U. Nr 50, poz. 279 oraz z 1971 r. Nr 12, poz. 115);

7) ustawa z dnia 28 stycznia 1968 r. o zmianie i uzupełnieniu przepisów w sprawie nieuzasadnionej absencji w pracy (Dz. U. Nr 3, poz. 12);

8) ustawa z dnia 6 lipca 1972 r. o podwyższeniu zasiłków przysługujących z ubezpieczenia społecznego w razie choroby pracownika (Dz. U. Nr 27, poz. 191).

2. Do czasu wydania przepisów wykonawczych przewidzianych w ustawie stosuje się przepisy wykonawcze do ustaw wymienionych w ust. 1 z uwzględnieniem zmian wynikających z niniejszej ustawy.

Art. 59. 1. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1975 r. — z tym że przepisy art. 24 i 25 wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1976 r.

2. Do czasu wejścia w życie art. 24 i 25 zachowują moc przepisy art. 105 ust. 1 pkt 3 i art. 110 ust. 1 pkt 3 ustawy, o której mowa w art. 58 ust. 1 pkt 1.

Przewodniczący Rady Państwa: *H. Jabłoński*
Sekretarz Rady Państwa: *L. Stasiak*